Čtvrtek 17. září 2020

P9_TA(2020)0235

Humanitární situace v Mosambiku

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 17. září 2020 o humanitární situaci v Mosambiku (2020/2784(RSP))

(2021/C 385/16)

Evropský parlament,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv z roku 1948,

— s ohledem na mezinárodní úmluvy a protokoly proti terorismu,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (ICCPR) z roku 1966,

— s ohledem na Agendu OSN pro udržitelný rozvoj 2030 a na cíle udržitelného rozvoje,

— s ohledem na zprávu Úřadu OSN pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA) ze dne 10. září 2020 o situaci v Mosambiku ([1]),

— s ohledem na zprávu úřadu OCHA ze dne 29. června 2020 o situaci v Mosambiku,

— s ohledem na stanovisko týkající se Mosambiku, které přijala pracovní skupina OSN pro svévolné zadržování (UNWGAD) na své 87. schůzi dne 1. května 2020,

— s ohledem zprávy Úřadu vysokého komisaře Organizace spojených národů pro lidská práva o Mosambiku,

— s ohledem na zprávu pracovní skupiny OSN pro všeobecný pravidelný přezkum ze dne 12. dubna 2016,

— s ohledem na Úmluvu OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, kterou přijalo Valné shromáždění OSN dne 10. prosince 1984, a na její opční protokol, který přijalo Valné shromáždění OSN dne 18. prosince 2002,

— s ohledem na závěry, které ohledně Mosambiku přijala Rada dne 22. dubna 2020,

— s ohledem na sdělení Komise ze dne 9. března 2020 nazvané „Směrem ke komplexní strategii s Afrikou“ (JOIN(2020)0004),

— s ohledem na výroční zprávu EU o stavu lidských práv a demokracie ve světě v roce 2019: Mosambik,

— s ohledem na národní orientační program EU pro Mosambik a na 11. Evropský rozvojový fond pro období 2014–2020,

— s ohledem na závěrečnou zprávu volební pozorovatelské mise EU v Mosambiku o všeobecných a oblastních volbách konaných dne 15. října 2019,

— s ohledem na dohodu z Cotonou,

([1]) https://reliefweb.int/report/mozambique/mozambique-situation-report-10-september-2020

— s ohledem na 28. politický dialog mezi EU a Mosambikem, který se konal dne 5. června 2020,

— s ohledem na dohodu o hospodářském partnerství mezi státy Jihoafrického společenství pro rozvoj (SADC) a EU,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Mosambiku a regionu SADC,

— s ohledem na prohlášení spolupředsedy Smíšeného parlamentního shromáždění AKT-EU ze dne 29. června 2020,

— s ohledem na Africkou chartu lidských práv a práv národů,

— s ohledem na Africkou chartu pro demokracii, volby a správu věcí veřejných,

— s ohledem na Úmluvu Organizace africké jednoty o předcházení terorismu a boji proti němu,

— s ohledem na základní zásady SADC,

— s ohledem na závěry SADC ze dne 17. srpna 2020 týkající se Mosambiku,

— s ohledem na dohodu o míru a národním usmíření z roku 2019,

— s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že od října 2017 teroristická skupina aš-Šabáb, údajně přidružená k ozbrojené skupině, která sama sebe nazývá „Islámský stát středoafrické provincie“, provedla více než 500 násilných útoků v severní provincii Cabo Delgado a terorizuje místní obyvatelstvo, což si vyžádalo více než 1 500 životů a vedlo k vysídlení více než 250 000 lidí, přičemž 700 000 osob potřebovalo pomoc;

B. vzhledem k tomu, že teroristické útoky jsou čím dál násilnější a že bylo napadeno mnoho vesnic, přičemž bylo vypáleno nebo zničeno více než 1 000 domovů; vzhledem k tomu, že se objevují zprávy o tom, že ozbrojenci začali unášet ženy a dívky;

C. vzhledem k tomu, že džihádistické skupiny v srpnu obsadily přístavní město Mocimboa da Praia, které je klíčovým přístavem pro odvětví těžby ropy a zkapalněného zemního plynu; vzhledem k tomu, že přetrvávající obsazení města skupinou aš-Šabáb poukazuje na to, že tato teroristická skupina se stává silnější a sofistikovanější;

D. vzhledem k tomu, že islamističtí vzbouřenci se stále častěji uchylují k obchodování s drogami jako zdroji financování;

E. vzhledem k tomu, že Mosambik nemá s militantním islamismem žádnou historickou zkušenost; vzhledem k tomu, že přibližně 30 % z 31 milionů obyvatel Mosambiku se hlásí k Římskokatolické církvi, zatímco Muslimové tvoří 18 % a muslimskou většinu mají pouze dvě provincie – Cabo Delgado a Niassa;

F. vzhledem k tomu, že vojenské akce mosambických orgánů nedokázaly tyto útoky zastavit a umožnit řešení této humanitární krize, která se znepokojivým tempem zhoršuje;

G. vzhledem k tomu, že mosambické vládní bezpečnostní síly reagovaly neúměrným násilím, které bylo v některých případech v rozporu s mezinárodními závazky v oblasti lidských práv; vzhledem k tomu, že mosambický prezident Filipe Nyusi připustil, že se orgány v provincii Cabo Delgado dopustily „nedobrovolného porušování“ lidských práv; vzhledem k tomu, že byly hlášeny případy tvrdých zásahů proti svobodě projevu a pronásledování novinářů;

H. vzhledem k tomu, že mosambická armáda je špatně vybavena k tomu, aby mohla řešit prudký nárůst terorismu v regionu; vzhledem k tomu, že přetrvávají legitimní obavy, že se povstání rozšíří do sousedních zemí a destabilizuje tento region;

I. vzhledem k tomu, že více než polovinu lidí postižených násilím v provincii Cabo Delgado tvoří děti; vzhledem k tomu, že byly vzneseny stížnosti na nábor dětí do ozbrojených skupin, únosy a sexuální násilí a násilí na základě pohlaví páchané na ženách a dívkách; vzhledem k tomu, že v bojích mezi ozbrojenými skupinami a státními vojenskými silami bývá jako rukojmí často drženo civilní obyvatelstvo;

Čtvrtek 17. září 2020

J. vzhledem k tomu, že Mosambik má povinnost dodržovat normy v oblasti základních lidských práv prostřednictvím mezinárodních úmluv, které ratifikoval, zejména ve svých zadržovacích zařízeních; vzhledem k tomu, že barbarské činy připisované skupině aš-Šabáb by se neměly řešit dalším porušováním lidských práv ze strany mosambických bezpečnostních sil;

K. vzhledem k tomu, že Agentura pro integrovaný rozvoj severu (Agencia de desenvolvimento integrado do norte – ADIn) byla zřízena v březnu 2020 s konkrétním cílem řešit socioekonomické problémy na severu země;

L. vzhledem k tomu, že v srpnu 2019 byla podepsána dohoda o míru a národním usmíření s cílem nastolit v zemi mír, ukončit násilí, dosáhnout demokratického začlenění a zlepšit situaci v oblasti lidských a občanských práv;

M. vzhledem k tomu, že Mosambik je i nadále ve velmi nestabilní situaci a potýká se s četnými bezpečnostními, hospodářskými a sociálními výzvami; vzhledem k tomu, že Mosambik patří mezi nejchudší a nejméně rozvinuté země světa a na indexu lidského rozvoje se řadí na 180. místo ze 189, přičemž střední délka života při narození činí pouhých 58 let; vzhledem k tomu, že více než 10 milionů Mosambičanů žije v extrémní chudobě a potýká se s nedostatkem potravin; vzhledem k tomu, že tato situace postihuje zejména ženy a zranitelné skupiny, které se potýkají s největšími obtížemi;

N. vzhledem k tomu, že pandemie COVID-19 ještě více odhalila nestabilitu regionálního hospodářství, což při neexistenci odpovídající sociální ochrany způsobilo, že miliony lidí zaměstnaných v neformální ekonomice a lidí, kteří přišli o práci, čelí hladu a extrémní chudobě a nacházejí se ve zranitelném postavení, včetně porušování základních lidských práv v některých případech; vzhledem k tomu, že ke dni 9. září 2020 bylo v 11 provinciích Mosambiku zaznamenáno celkem 4 500 potvrzených případů onemocnění COVID-19 a 27 úmrtí;

O. vzhledem k tomu, že Mosambik v posledních letech zažil ničivé přírodní katastrofy související s klimatem včetně dvou velkých cyklónů v roce 2019, které zvýšily již tak vysokou míru chudoby a nejistotu; vzhledem k tomu, že tyto katastrofy způsobily v některých částech země rozsáhlý nedostatek potravin a chronickou podvýživu, přičemž více než 43 % dětí mladších pěti let zaostává v růstu; vzhledem k tomu, že podle odhadů potřebuje v roce 2020 naléhavou humanitární pomoc celkem 7,9 milionu lidí;

P. vzhledem k tomu, že solidarita uvnitř Mosambiku roste, přičemž zvláštní pozornost přitahuje tíživá situace lidí v provincii Cabo Delgado, což vedlo mladé lidi v Mosambiku zejména k zahájení „Národní kampaně solidarity s oblastí Cabo Delgado“ pod hashtagem #CaboDelgadoTambénÉMocambique (Cabo Delgado je také Mosambik), jejímž cílem je zvýšit povědomí o tragické situaci v tomto regionu;

Q. vzhledem k tomu, že v letech 2010 a 2013 byly v Mosambiku objeveny nezměrné zásoby plynu: vzhledem k tomu, že tyto zásoby obsahují přibližně 5 000 miliard metrů krychlových, což představuje 9. největší zásoby plynu na světě; vzhledem k tomu, že to potenciálně Mosambik řadí mezi čtyři největší producenty zkapalněného zemního plynu na světě; vzhledem k tomu, že se očekává, že v několika příštích letech bude do těžby těchto zásob investováno nejméně 60 miliard USD, což představuje dosud největší investici v subsaharské Africe;

R. vzhledem k tomu, že evropské i všechny ostatní zahraniční průmyslové a hospodářské zájmy v Mosambiku by měly být prosazovány v souladu s obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv jakožto hlavními zásadami; vzhledem k tomu, že se Komise zabývá možností zavést povinné závazky v oblasti náležité péče, které by měly zajistit, aby investoři z EU a ti, kteří jsou zapojeni do těžebního průmyslu, jednali odpovědně a přispívali v zemích, jako je Mosambik, k místnímu rozvoji;

S. vzhledem k tomu, že ač Mosambik, a zejména region Cabo Delgado vykazuje nejvyšší míru negramotnosti, nerovnosti a dětské podvýživy v Mosambiku, je bohatý na přírodní zdroje a suroviny, což přitahuje investice mnoha mezinárodních společností a společností z EU, které soutěží o přístup na trh s přírodními zdroji; vzhledem k tomu, že podle některých zpráv jsou příjmy z přírodních zdrojů v Mosambiku rozdělovány nerovnoměrně;

T. vzhledem k tomu, že dne 13. dubna 2020 Mezinárodní měnový fond (MMF) schválil okamžité odpuštění dluhů 25 členských zemí, což zahrnovalo přibližně 309 milionů USD pro Mosambik v rámci fondu pro zmírňování následků katastrof (*Catastrophe Containment and Relief Trust – CCRT*) s cílem pomoci při řešení dopadu pandemie COVID-19;

U. vzhledem k tomu, že dne 4. června 2020 humanitární koordinátorka OSN pro Mosambik Myrta Kaulardová vyzvala mezinárodní společenství, aby svou podporu pro Mosambik zvýšilo;

V. vzhledem k tomu, že Evropská unie přislíbila poskytnout Mosambiku podporu na obnovu ve výši 200 milionů EUR v návaznosti na cyklóny, jež jej postihly v roce 2019, a poté 110 milionů EUR na podporu v souvislosti s pandemií COVID-19;

W. vzhledem k tomu, že regionální strategie Jihoafrického společenství pro rozvoj (SADC) pro boj proti terorismu z roku 2015, která byla vypracována v souladu s globální strategií OSN pro boj proti terorismu, zahrnuje pomoc pro předcházení radikalizaci mladých lidí, bezpečnost hranic, humanitární pomoc a řešení prvotních příčin terorismu;

X. vzhledem k tomu, že Mosambik v současné době vykonává rotující předsednictví SADC; vzhledem k tomu, že na svém 40. summitu dne 17. srpna 2020 tato regionální organizace „ocenila zemi za stálé odhodlání v boji proti terorismu a násilným útokům“, „vyjádřila solidaritu a závazek SADC podporovat Mosambik při řešení terorismu a násilných útoků a odsoudila všechny teroristické činy a ozbrojené útoky“;

Y. vzhledem k tomu, že v dubnu 2020 delegace EU v Mosambiku i Rada vyjádřily vážné znepokojení nad útoky v regionu Cabo Delgado a eskalací násilí vůči civilistům;

Z. vzhledem k tomu, že navzdory brutálnosti a strašným ztrátám na životech situace v oblasti Cabo Delgado nezískala mezinárodní pozornost, což vedlo ke ztrátě cenného času pro účinné vyřešení problému v dřívější fázi;

1. prohlašuje, že je vážně znepokojen zhoršující se bezpečnostní situací v severním Mosambiku, zejména v provincii Cabo Delgado, a vyjadřuje soustrast obětem násilí, jejichž počet přesáhl 1 500; vyjadřuje svou solidaritu a podporu tamním občanům, zejména více než 250 000 lidem, kteří museli uprchnout ze svých domovů;

2. zdůrazňuje, že současné bezpečnostní problémy dále zhoršují již tak velmi nestabilní humanitární situaci, která vyplývá z nízké míry rozvoje, klimatických šoků a konfliktů;

3. vyzývá mosambické orgány, aby přijaly účinná a rozhodná opatření v boji proti islamistickým povstalcům a aby chránily všechny občany oblasti Cabo Delgado; vyjadřuje vážné znepokojení nad tím, že toto povstání získává stále větší podporu mezi regionálními a mezinárodními teroristickými organizacemi; v této souvislosti poukazuje na jeho nešťastnou podobnost s jinými regiony jako Sahel a Africký roh;

4. zdůrazňuje, že nedojde-li k zastavení povstání, to potenciálně poroste a rozšíří se do sousedních zemí, což ohrozí stabilitu v regionu; v této souvislosti zdůrazňuje, že je třeba, aby národní vláda i regionální a mezinárodní aktéři prováděli účinnou a udržitelnou politiku;

5. upozorňuje mosambickou vládu, že je má povinnost postavit všechny osoby podezřelé z teroristické činnosti před soud prostřednictvím spravedlivých soudních procesů; vyzývá mosambickou vládu, aby zahájila nezávislé a nestranné vyšetřování mučení a dalších závažných porušení lidských práv, jichž se údajně dopustily její bezpečnostní složky v oblasti Cabo Delgado; připomíná, že Mosambik je smluvní stranou Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, Africké charty lidských práv a práv národů a Úmluvy OSN proti mučení, které zakazují mučení a jiné špatné zacházení a svévolné zbavení života;

6. zdůrazňuje význam ochrany práv novinářů, obránců lidských práv, aktivistů a všech těch, kteří pouze uplatňují svá lidská práva a vyjadřují své názory na otázky veřejného zájmu; vyzývá mosambické orgány, aby nestranně vyšetřily všechny podezřelé případy vandalismu proti sdělovacím prostředkům, potlačování svobody projevu a obvinění v souvislosti s obtěžováním a zastrašováním novinářů;

7. vyzývá mosambické orgány, aby zajistily podporu demokracie, lidských práv, účinné místní správy a účinnou obnovu právního státu v severním Mosambiku; připomíná, že dodržování mezinárodního humanitárního práva a dodržování demokratických svobod má rovněž zásadní význam pro úspěch finální mírové dohody podepsané v roce 2019 mezi Mosambickou frontou osvobození (Frelimo) a Mosambickým národním odbojem (Renamo);

8. zdůrazňuje, že je důležité provádět nezbytné reformy s cílem reagovat odpovídajícím způsobem na potřeby mosambických občanů a zabránit tomu, aby se stali zranitelnými terčem radikalizace; zdůrazňuje zejména naléhavou potřebu vytvořit pracovní místa a příležitosti pro lidi v oblasti Cabo Delgado, zejména pro mladé lidi; dále zdůrazňuje, že je třeba usilovat o odstranění některých základních příčin terorismu, jako je nejistota, chudoba, porušování lidských práv, nerovnost, vyloučení, nezaměstnanost, zhoršování životního prostředí, korupce a zneužívání veřejných prostředků a beztrestnost, což výrazně přispěje k vymýcení teroristických organizací;

9. zdůrazňuje, že je třeba zajistit, aby byla v rámci veškerých vojenských intervencí v regionu chráněna, dodržována a prosazována lidská práva, a vybízí mosambické orgány, aby podporovaly regionální a mezinárodní organizace a organizace občanské společnosti a komunitní skupiny a spolupracovaly s nimi při zavádění platforem pro mírotvorné iniciativy, které podporují mírové zapojení, dialog, usmíření a soužití všech zúčastněných stran; vyjadřuje politování nad využíváním soukromých bezpečnostních sil v tomto konfliktu, které dále zvyšují peněžní náklady pro tuto zemi a fungují bez mezinárodního dohledu;

10. se znepokojením bere na vědomí zhoršující se situaci vnitřně vysídlených osob v Mosambiku; vyzývá EU a její členské státy, aby úzce spolupracovaly se SADC a jeho členskými státy při řešení zhoršující se humanitární krize v regionu a při navrhování účinného akčního plánu;

11. vyzývá vládu Mosambiku, aby otevřeně spolupracovala s mezinárodními institucemi, jako jsou zvláštní zpravodajové OSN, a umožnila, aby v zemi působili nezávislí vyšetřovatelé pro lidská práva a pozorovatelé v této oblasti, a aby správně analyzovala humanitární potřeby obyvatel v Cabo Delgado s cílem poskytnout jim potřebnou pomoc; dále se domnívá, že oběti násilí musí být chráněny prostřednictvím plánu pomoci, aby mohly pokračovat ve svém životě;

12. je přesvědčen, že je zapotřebí koordinovanějšího regionálního a mezinárodního úsilí, aby bylo možné reagovat na bezprostřední bezpečnostní a humanitární krize v Cabo Delgado, včetně potřeby řešit přeshraniční hrozby, jako je povstání teroristů, bezpečnost potravin, vnitřně vysídlené osoby a převaděčství; vyzývá proto Evropskou službu pro vnější činnost (ESVČ), aby poskytla další podporu SADC a Africké unii (AU) s cílem dosáhnout dlouhodobého a mírového řešení;

13. poukazuje na to, že Orgán SADC pro politiku, obranu a bezpečnost (OPDS) disponující nadnárodní bojovou jednotkou pro řešení závažných situací spojených s bojem proti povstalcům by měl být důležitým aktivním činitelem pro zvládání tohoto konfliktu, přičemž by měl v krátkodobém horizontu tento konflikt odsoudit a v dlouhodobém horizontu by měl podporovat mosambické orgány při provádění dalších reforem zaměřených na podporu demokracie, lidských práv a právního státu, které jsou základním předpokladem stability, míru a rozvoje;

14. opakuje, že EU je připravena zahájit dialog s Mosambikem s cílem určit reálné možnosti poskytování pomoci ze strany EU, a to s přihlédnutím ke složitému a regionálnímu charakteru situace, a vyzývá vládu Mosambiku, aby v rámci tohoto dialogu a spolupráce s EU a SADC jednala s větší vstřícností; vybízí v této souvislosti ke spolupráci mezi mosambickými orgány a všemi úrovněmi občanské společnosti v zájmu nalezení inkluzivního řešení a co nejrychlejšího uspokojení potřeb nejzranitelnějších osob;

15. vyzývá místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Josepa Borrella a členské státy EU, aby i nadále situaci pozorně sledovali a zvýšili svou podporu mosambickým národním a regionálním orgánům; v této souvislosti vítá závěry Rady ze dne 22. června 2020, ale trvá na tom, že by měla být zavedena další diplomatická opatření, zejména ze strany těch členských států, které mají s touto zemí historické a přátelské vazby, s cílem zdůraznit potřebu okamžitých opatření v této věci, která se týká regionální bezpečnosti a má humanitární rozměr, a upozorňuje vládu na geopolitické důsledky, které by mohly vyplynout z nedostatečně koordinované regionální a mezinárodní reakce;

16. vyjadřuje naději, že jakmile bude skutečně zavedena nová strategie EU pro Afriku, pomůže prohloubit spolupráci mezi EU a Afrikou založenou na partnerství rovnocenných subjektů na celém kontinentu, a že obě strany budou společně usilovat o zlepšení situace v oblasti hospodářství, sociálních věcí, bezpečnosti a lidských práv v zemích, jako je Mosambik;

17. domnívá se, že současný vývoj v Mosambiku a jeho sociální a hospodářské důsledky budou v politice EU vůči Africe náležitě zohledněny v příštím víceletém finančním rámci (VFR) 2021; zdůrazňuje, že pokud je Mosambik často ničen povodněmi a jinými přírodními katastrofami, mělo by jeho obyvatelstvo dostat veškerou dostupnou podporu a humanitární pomoc;

18. je přesvědčen, že nadcházející summit EU a Afriky je skvělou příležitostí k tomu, aby se našlo lepší řešení této humanitární tragédie a aby EU zvýšila svou podporu regionálním a kontinentálním organizacím;

19. připomíná závazky v oblasti mezinárodní pomoci, které učinila mezinárodní dárcovská konference, jež se konala ve dnech 30. května a 1. června 2019 v Beiře a na níž Evropská unie přislíbila 200 milionů EUR na podporu oživení; vyzývá EU a její členské státy, aby těmto závazkům plně dostály; zdůrazňuje, že dlouhodobého oživení lze dosáhnout pouze udržitelným a inkluzivním hospodářským rozvojem; žádá proto o pomoc poskytovanou EU, která by podpořila úsilí Mosambiku o stabilizaci jeho ekonomiky, vytváření pracovních míst a zvýšení konkurenceschopnosti venkova při současném zajištění inkluzivnosti a ochrany životního prostředí;

20. vítá program CCRT (Catastrophe Containment and Relief Trust) Mezinárodního měnového fondu (MMF) jako první krok správným směrem, který Mosambiku pomůže bojovat proti hospodářským důsledkům pandemie COVID-19; vyzývá EU a její členské státy, aby poskytly další dary MMF, a aby MMF prozkoumal další alternativy k posílení zdrojů, které má CCRT k dispozici, například využití vlastních stávajících rezerv; připomíná, že příspěvky do fondu nesmí v žádném případě fungovat jako náhrada za oficiální rozvojovou pomoc;

21. považuje za nanejvýš důležité, aby místní obyvatelstvo, zejména v nejchudších provinciích země, mělo prospěch z využívání svých přírodních zdrojů; vyzývá mosambickou vládu, aby spravedlivě rozdělovala příjmy z těžebních projektů na projekty místního rozvoje při respektování vysokých environmentálních a sociálních standardů;

22. připomíná, že obyvatelé Mosambiku, jak křesťanské, tak muslimské víry, žijí po dlouhou dobu v mírovém soužití, a vyjadřuje své přesvědčení, že tento model tolerance a solidarity zvítězí navzdory útokům islamistických teroristů;

23. zdůrazňuje, že je třeba upřednostnit vzdělávání a podporovat rozvoj venkova, aby bylo možné bojovat proti radikalizaci, zejména u mladých lidí ve venkovských oblastech;

24. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládě a parlamentu Mosambiku a členům a vedení Jihoafrického společenství pro rozvoj a Africké unie.